

Verslag informatiebijeenkomst Verticale biobased en circulaire oeverbescherming 6 juli 2022

Locatie: Rijkswaterstaat Arnhem (14:00-17:00)

Aanwezigen Projectgroep:

- Rijkswaterstaat: Ruud Westerhof, Yuri Wolf
- Waterschappen: Maurits Berkel, Simon Opic, Joost Schrande
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland: Carla Dekker, Mats Ouwehand

Samenvatting

De marktconsultatie bestaat uit 2 onderdelen, namelijk een schriftelijke vragenronde en een fysieke informatiebijeenkomst. Deze laatste vond plaats op 6 Juli 2022 bij Rijkswaterstaat in Arnhem. De Projectgroep bestaande uit STOWA, Waterschappen, Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland wenst met deze marktconsultatie input te vergaren voor het opzetten van een SBIR innovatiecompetitie.

19 deelnemers waren aanwezig bij de informatiebijeenkomst. De meerderheid van deze partijen heeft van tevoren ook de vragenlijst ingevuld. Op basis van de reacties op de vragenlijst is vorm gegeven aan deze informatiebijeenkomst.

Na een introductieronde werd de marktconsultatie gestart door Yuri Wolf. Hij startte de sessie met een paar kritische vragen over het onderwerp en zette de groep aan tot discussie. Carla Dekker heeft vervolgens in een presentatie de SBIR innovatiecompetitie uitgelegd en ging in op definities voor biobased en circulair. Tot slot heeft Simon Opic uitgelegd voor welke uitdaging de waterschappen momenteel staan en waar ze naar op zoek zijn. Na iedere presentatie was er ruimte voor discussie.

De informatiebijeenkomst is afgesloten met een korte samenvatting van punten die de projectgroep nader moet uitwerken voor een goede uitvraag.

In dit verslag gaan we in op de besproken onderwerpen tijdens de informatiebijeenkomst.

Inleiding/aanleiding

Voor het behalen van de klimaatdoelen is het belangrijk om versneld te streven naar een circulaire samenleving, met zo laag mogelijke milieu-impact. De toepassing van biobased bouwmaterialen is daarbij

van belang, omdat daarmee biogene koolstof wordt opgeslagen in bouwmaterialen en CO₂-intensieve materialen worden verdrongen. De toepassing van biobased materialen/composieten ten behoeve van verticale oeverbescherming creëert een aantal maatschappelijk gewenste effecten:

- Het terugdringen van gebruik van fossiele grondstoffen.
- Stimuleren van onderzoek en innovatie naar chemicaliën vervaardigd uit biomassa en de mogelijkheid om daarmee producten te vervaardigen.
- Het verdringt het gebruik van hardhouten beschoeiingen waardoor boskap in Azië en Zuid-Amerika wordt voorkomen. Dat draagt bij aan CO₂-opname en behoud van biodiversiteit in die regio's.
- Biobased verticale oeverbeschermingsmaterialen kunnen worden gemaakt uit Nederlandse reststromen die vrijkomen in de land- en tuinbouw of bij het beheer van watergangen door de waterschappen. De CO₂-opname van dit soort gewassen is groter dan die van bossen per hectare.
- Verticale oeverbescherming is de meest complexe vraag, doordat de overgang van water naar lucht in combinatie met temperatuurverschillen de grootste degeneratie effecten heeft op materialen. Biomaterialen die deze degeneratie aan kunnen zijn ook geschikt voor andere toepassingen in de bouw en daarbuiten.

Doel marktconsultatie

Het doel van de marktconsultatie is het vergaren van input voor het opzetten van een SBIR innovatiecompetitie. Dit is een methode waarmee overheden via een open oproep ondernemers uitdagen innovatieve producten en diensten te ontwikkelen die bij kunnen dragen aan oplossingen van gevraagde en maatschappelijke uitdagingen. In een SBIR competitie staat het de uitdaging centraal en niet de oplossing. SBIR gebruikt de creativiteit van ondernemers en behoort tot de zogeheten 'precommerciële' inkoop, de aanbestedingswet is hierop niet van toepassing. Wel geldt ook voor SBIR dat de procedure open, eerlijk en transparant is (zie voor meer info [SBIR Verticale Biobased en circulaire oeverbescherming - Documenten - TenderNed](#))

SBIR is een gefaseerde competitie. Fase 1 is een haalbaarheidsonderzoek waarin de technische, economische en organisatorische haalbaarheid centraal staan. In fase 2 wordt een prototype ontwikkeld en (op grote schaal) getest en worden eerste testseries geproduceerd. Deze marktconsultatie maakt geen deel uit van de SBIR procedure en beïnvloedt op geen enkele wijze de kansen en mogelijkheden voor deelname aan de SBIR competitie.

Definitie Biobased

Niet-fossiel materiaal dat is geproduceerd op basis van hernieuwbare grondstoffen. Een hernieuwbare grondstof is een grondstof van biologische oorsprong - exclusief grondstoffen uit geologische afzetting of fossiele grondstoffen - die wordt beheerd en/of geteeld en die na winning binnen 100 jaar terug groeit zonder het betreffende ecosysteem uit te putten.

De ontwikkeling van biobased composieten draagt bij aan de volgende doelen uit de innovatieagenda 2020-2023:

1. Vermindering van de nationale broeikasgasuitstoot met 49% in 2030, op weg naar 95% minder uitstoot in 2050 ten opzichte van 1990.
2. Een CO₂-vrije gebouwde omgeving in 2050
3. Een klimaat-neutrale industrie met hergebruik van grondstoffen en producten in 2050.
4. Een duurzame en volledig circulaire economie in 2050, met in 2030 halvering van het CO₂-intensieve grondstoffengebruik.
5. Vermindering van grond- en hulpstoffen in de land- en tuinbouw in 2030. Alle eind- en restproducten worden zo hoog mogelijk tot waarde gebracht (kringlooplandbouw).
6. In 2050 is het systeem van landbouw en natuur netto klimaatneutraal (gedeelde missie met het thema Energietransitie en Duurzaamheid)
7. Nederland is in 2050 klimaatbestendig en water-robust.

Informatiebijeenkomst

Tijdens de informatiebijeenkomst zijn vele onderwerpen besproken over de wensen en verwachtingen van biobased en circulaire oeverbescherming. Hieronder een overzicht van de belangrijkste vragen en opmerkingen gerubriceerd naar onderwerp:

Specificaties

- TRL niveau specificeren (SBIR gaat tot TRL 6/7)
- Zijn hybride combinaties ook mogelijk?
- Is het ontwikkelen van materieel onderdeel van de uitvraag?
- Willen we focussen op circulair, biobased of allebei?
- Definitie van biobased/circulair is belangrijk
- Biobased: weghalen en/of composteren. Hoe mee omgaan?
- Welke meetmethode passen we toe? Bijvoorbeeld meten van circulariteit, CB23 is gericht op de technische cyclus. Dat past niet voor biobased.
- Naast het materiaal is ook de aanleg/installatie belangrijk en het leren omgaan met het nieuwe materiaal en installatietechnieken die afwijken van de standaard constructie en materiaal gebruik.
- Het duurzaam materiaal moet concurreren met het huidige materiaal of mag qua specificaties niet te veel afwijken hiervan.
- Duidelijke beschrijving van de gewenste kerende hoogte. Grotere kerende hoogte vraagt ander specificaties van het materiaal. Alleen locaties met weinig ruimte (verticale oeverbescherming), anders is een natuurvriendelijke oever te prefereren
- Zorg dat alles binnen een SBIR traject mogelijk is. Definieer een realistische proef en tijdlijn.
- Ander materiaal in dezelfde vorm, of kijken we ook naar andere materiaal in een andere vorm, omdat object maatgevend is en niet het materiaal.

Criteria

- Er moet een duidelijke doelstelling/doelen, criteria worden geformuleerd
- Graag (perspectief op) gebruik van lokale grondstoffen meewegen: extra punten?
- Transparante beoordeling en dus eenduidige criteria is essentieel
- Wat voor innovaties worden uitgesloten?

Lokale grondstoffen

- Welke biologische reststromen kunnen we gebruiken. Liefst uit eigen regio, van eigen terrein.
- Welke grondstoffen heeft een waterschap? Bijvoorbeeld
 - Maaisel.
 - Verrotte houten beschoeiing, wordt nu gestort, onderkant is nog goed. A: je kunt ze ook omkeren, of iets langer maken en dan een stukje ophalen.
 - Bagger.
- Waterschappen produceren grondstoffen. Ook uit de waterzuivering. Maar een Waterschap heeft een vaste taak en mag niet buiten dat kader opereren, ze mogen geen grondstoffen verkopen. Daar moeten ze mee aan de slag. Andere manier van denken is nodig: bomen planten? Werken aan andere stromen. Teelt/Productiebossen in de uiterwaarden?

Inkoop

- Advies: biobased nu al uitvragen in contracten. Datgene wat je tegenhoudt dan in SBIR doen.
- Mag het duurder zijn dan huidig materiaal? Zo ja, hoeveel procent?
- Nu alvast nadenken: Hoe ga je de innovaties straks meenemen in contracten?

Proeftuinen

- Wie beheert de proeftuinen?
- Is er een geschikte omgeving? Welke innovatieruimte is er?
- Er is geen one size fits all. De omgeving bepaalt in dit geval de ultieme oplossing/innovatie - oplossingen kunnen divers zijn
- De omgeving moet duidelijk zijn: zoet of zout water, bij industrie, etc.

Niet vergeten/ aanvullende opmerkingen

- Monitoring ook meenemen in de uitvraag
- Idem, beheer en onderhoud
- Denk aan vergunning verleners, deze op tijd meenemen, bijv. omgevingsdienst
- Wat betreft asset management, hoe gaan de opdrachtgevers om met biobased materialen?
- Waterschap moet regelen dat ze ook mandaat krijgen voor het produceren van grondstoffen
- Aandacht voor de definitie van biobased: er zijn diverse normen: ISO, EU, Geharmoniseerde norm EM18104
- Levensduur testen lukt niet binnen de termijn van een SBIR traject.
- LCA of CO2. Framing maakt het moeilijk en je point of view maakt uit.

Overig

- Natuurlijke weerstand tegen innovaties (als deze) en het gebruik van nieuwe methodes
- Tropisch hardhout liever niet vervangen, slecht voor de handel en dus sector. Productie bossen in tropen zijn door certificering goed gereguleerd, geen kaalkap meer. En productie bossen voorkomen dat op deze plaatsen palmolie plantages ontstaan.
- Zet een open leeromgeving in: het verbinden van ketens levert veel meer op voor circulariteit
- De lat ligt wellicht iets te hoog. Misschien moeten we stapsgewijs naar meer circulaire, biobased oplossingen toewerken.

Conclusies en vervolgstappen

De ontvangen informatie uit de marktconsultatie zal gebruikt worden voor de nadere invulling van de SBIR oproep.